

Selmeci Utódiskolák egyenruhái, egyenviseletei

Összeállította:

Anczug Tanszék Baráti Társaság

Tartalomjegyzék

A bányász munkaruha	3
Díszegyenruhák	4
XX. századi magyar díszegyenruhák	8
Bányamérnök-hallgatók egyenruhája	8
A Selmeci Utódiskolákon ma viselt egyenruhák.....	10
Az atilla	11
A walden	12
A veblen	14
A grubenrock	16
A bányaing	17
A felöltő	18
Az aufhauer	19
Ipari aufhauer	21
Jurátus	22
Gazdász egyenviselet	22
Bocskai	23
Kazinczy	23
Stefánia	25
Az egyenruha részei, kiegészítők az egyenruhákhoz	26
Az egyenruhák foltjai	27
Az egyenruhához felvett öltözék	28

A bányász munkaruha

Az ősi Alma Mater utódiskoláira beiratkozó ifjú balekjelöltnek talán legelső szembetűnő élménye az őt fogadó firmák különös öltözeke, melyről ekkor még nem is sejtheti, hogy sokszínűségük ellenére ezek egységes diákegyenruhák.

A magyar bányászviselet fejlődését igen nehéz bemutatni, hiszen a Kárpát-medence a „népek kohója” volt, ahol a népvándorlástól kezdve különböző népek érkeztek, alakultak át és tűntek el. Különösen igaz ez a bányászattal kapcsolatban, hiszen a magyar nemzetiségű bányászok mellett Európa különböző részeiből érkezők is dolgoztak Magyarországon. Tirolból és Szászországból elsősorban szakmai tudásuk alapján, szlovák területekről pedig a jobb megélhetés reményében települtek át magyar bányavárosok környékére az emberek. A különböző nemzetiségű bányászok hazájukból magukkal hozták szokásaikkal, szakmai tudásukkal együtt a munkaruhájukat, vagy a díszegyenruhájukat is, amit sok esetben a nemzetiségük kinyilvánítására kérkedve hordtak. A bányászokat mindig a foglalkozásuknak megfelelő sajátos viseletük különböztette meg embertársaiktól.

A magyar bányász viseletének legrégebbi ábrázolása bányavárosaink címerein, pecsétjein található, ennek megfelelően a használatukról már a 13. századtól állnak rendelkezésre adatok. Az egyik ilyen megmaradt emlék bányászviseletről egy nagybányai pecsét 1347-ből, amin egy parasztot és egy bányászt ábrázolnak munkaruhában. (Egyes források szerint mindkét alak bányász, és a jobb oldalinak a kezében bányász kapa látható.)

A különböző vidékekről származó metszetek és leírások azt bizonyítják, hogy a bányászok munkaruhájában nem volt sok különbség, ez pedig nagyjából következőkből állt:

- fejre húzható csuklya
- elől egy sorban gombolódó ruha, ami hátul általában térdig ért
- derékban övvel vagy a farbőrrel átkötve

- nadrág hosszú és testhez simuló
- zubbony vagy bányászing, váll (felül és oldalt is!) ki volt tömve
- csizma vagy cipő

Díszegyenruhák

A bányász munkaruhákkal szemben a díszegyenruhák igen nagy változatosságban terjedtek el hazánkban. A díszes bányászegyenruha formáját, alapvető jellegzetességét azok a munkaruhák alakították ki, amelyeket a bányákban használtak, ennek köszönhető a széles gallér, csuklya, magasított váll, bélelt kabátujj, farbőr, térdvédő, stb. A korábbi években, a szegényebb bányászok ezeket a munkaruhákat viselték ünnepi viseletként, egy-egy csattal, vagy rézgombbal díszítve. A bányapolgárság kialakulása, a bányászok anyagi jólétének növekedése alakította ki azt a látványos díszegyenruhát, amit csak ünnepi alkalmakkor viseltek. Ezeket a nemzetiségi viseletüknek megfelelően formálták át.

Nyugati szomszédainknál már a 16. századtól kialakultak egységes díszegyenruhák (Tirol, Freiberg, Harz hegység). II. Miksa 1573-ban a Habsburg birodalom területén törvénnyel próbálta rendszabályozni az egyenruha viselését és formáját, de ez évszázadokon át az egyes nemzetiségek kiváltsága és szokásjog maradt. Későbbiekben, hazánkban is voltak hasonló egységesítési próbálkozások, de ezekkel sem tudtak felülkerekedni a hagyományokon.

Már korábban említettük, hogy igen nehéz a viseletekkel kapcsolatosan határozott kijelentéseket tenni, hisz oly változatos világgal állunk szemben. Ennek megfelelően a díszegyenruhák kutatása közben is többféle teóriával találkoztunk. Az egyik a Dudujka-Völgyi Rókák által kiadott „*A balek tudnivaló*”-ból származik, miszerint a hazánkban elterjedt díszegyenruhákat következőképpen osztályozhatjuk:

- **Magyaros ruha:** fehér színű gruben szerű felső zubbony zöld gallérral, zöld csákó, vitézkötéses piros csizmanadrág (arany színű paszpollal), és csizma. Szokás ezt az öltözetet ércbányász egyenruhának is nevezni.
- **Tirol-i fehér ruha** (Schwarz-vidéki): fehér, vállgalléros zeke és fehér testhezálló nadrág (arany vagy piros paszpollal) melyhez csákót hordtak és kiscsizmát vagy zárt bőrsarut.
- **Miksa-féle viselet** (Ausztriában): tulajdonképpen a ma ismert bányaing öse melyet fekete nadrággal hordtak.
- **Freibergi fekete ruha** (Harz-hegységi): a tulajdonképpeni fekete gruben és a hozzá hordott fekete csizmanadrág, hosszúszerű csizmával.

Másik forrásunk „*A magyar bányászat évezredes története*”, mely a következő felosztás szerint vélekedik:

- **Magyar bányász díszegyenruha:** Magyarországon Erdély kivételével a legelterjedtebb volt a zöld csákós, fehérzubbonyos piros nadrágos egyenruha, amely a 14. századtól a 20. század elejéig a történelmi ércbányászati vidékeken használatos volt. Festményeken, címereken, domborműveken, ennek számos bizonyítéka van. Számunkra a legértékesebb az 1513-ban L. A. jelzéssel festett rozsnói Szent Anna oltárkép, amely világviszonylatban, a bányászat technika-történeti vonatkozásában is forrásértékű dokumentum.

A magyar bányaváros-címereken is számos példáját találjuk a piros nadrágos bányászviseletnek (fekete-fehér kép). A hagyományos magyar bányász díszegyenruhának a legteljesebb leírása a Bikkessy-féle gyűjteményben található, amelyben az alábbi leírás olvasható: „A tíz coll magas, zöld nemezből, olykor bársonyból készült kalpagot a keresztbe fektetett bányászék és kalapács, a bányászejelvény díszíti. A kabát színe fehér, a puffos ujjak vállban csipkével díszítettek, ami a magyar bányászviseletet minden külföldi viselettől élesen megkülönbözteti. A hosszú nadrág piros, arany, vagy ezüst sujtásokkal díszített.”

- **Freibergi típusú díszegyenruha:** A tatárjárás után Selmecbányán a bányászok jórészt a Freiberg-környéki alsószász telepések és leszármazottjaik képezték, akik magukkal hozták viseletüket, a freibergi fekete egyenruhát, ami a legjobban elterjedt elsősorban a magyar szénbányászatban és napjainkig megőrizte formáját. Az eredeti freibergi, vagy szász díszegyenruha fekete zubbonyból és testhez simuló fehér nadrágból állt aminek számos változata volt ismeretes a bányász és kohász szakmák különböző munkaterületein, amihez többféle kalapot vagy csákót viseltek. Általános volt a gamáslis fekete félcipő fehér harisnyával, és a fekete lakk farbőr és térdvédő.
- **Tiroli díszegyenruha:** Elsősorban Selmecbányán az Ausztriából származó bányászok az úgynevezett Miksa-féle bányászegyenruhát viselték. Ez fehér zubbonyból, vagy térdígérő kabátból, szűk fehér térdnadrágból, fehér harisnyából és csatos félcipőből állt. A zubbonyt a farbőr széles csatos öve szorítja össze. A kabát derékig egysoros ezüstgombbal volt díszítve, azon alul nyitott volt. Az egyenruhához bányászejelvénnel díszített zöld, silt nélküli csákót hordtak.
- **Bibertárói díszegyenruha:** Selmecbányán és környékén igen elterjedt volt a „Biberstollennak” hívott díszegyenruha, amit a külföldi utazók is magyar viseletnek tartottak. Ez testreszabott fekete, piros bársonygalléros bányászkabátból állt, amit feszes fekete nadrággal és csizmával hordtak aranycsatos bőrvél kiegészítve és hozzá kúpos zöld kalapot hordtak. Ez az elegáns viselet nem csak Selmecbánya környékén, hanem Besztercebányán, Körmöcbányán is igen elterjedt volt. Ezt a viseletet kissé módosított formában napjainkig megőrizte a gruben néven ma is használt bányamérnök-hallgatók egyenruhája.

Az előbbieken felsorolt bányász díszegyenruhák keverékének számos változata terjedt el. Sok esetben ezeket a ruhákat az alkalomnak megfelelően fehér, vagy fekete csokornyakkendővel, vagy különböző kesztyűvel hordták.

1867-ig a selmecbányai akadémiára több mint tíz országból érkeztek hallgatók, magukkal hozva öltözködési és egyéb szokásaikat, ennek megfelelően díszegyenruhájuk is sokféle volt.

A jól ismert fényképen, amely a bányászati és erdészeti akadémia új épületének felavatásán, Selmecbányán készült, legalább 15 féle bányász egyenruha látható. A különböző bányavidéken a nemzetiségnek megfelelő díszegyenruhát hordtak.

XX. századi magyar díszegyenruhák

1949-ben a bányáipar nagyarányú fejlesztése során merült fel újra egy egységes bányászegyenruha kialakítása, amelyet egy 1952-ből származó belügyminisztériumi rendelkezés engedélyezett. Ezt követően a még fellelhető korábbi hagyományos egyenruhákat nem volt tanácsos viselni. Az új egyenruhának az alapszíne sötétkék volt. Kabátból, nadrágból, köpenyből és orosz mintájú tányérsapkából állt. Hasonlított a postás, vasutas, vagy rendőrségi egyenruhához. Gúnyosan vasutas bányászegyenruhának nevezték. A kabát gallérján lévő paroli jelezte, hogy a viselője a bányászat melyik iparágában dolgozik.

- Szénbányászat: fekete
- Bauxitbányászat: rozsdabarna
- Olajbányászat: kék
- Ásványbányászat: galamszürke
- Földtani kutató: csontszínű
- Bányamentők: vajszerű
- Nehézipari Minisztérium dolgozói: fekete bársony.

Nem volt hosszú életű az első egységes magyar bányászegyenruha. Ennek elsődleges oka az volt, hogy nem kapcsolódott semmilyen korábbi hagyományhoz és túluniformizált volt, legfeljebb a ruhán lévő bányászjelvény utalt iparágunkra. Az igény az egységes egyenruha iránt a 70-es években merült fel, és 1977-ben minisztertanács rendelkezett a végleges és szakági megkülönböztetés nélküli bányász díszegyenruháról.

Bányamérnök-hallgatók egyenruhája

A bányamérnök-hallgatók egyenruhája is olyan változatos volt, mint a különböző országokból Selmecre érkező bányászoké. Sok esetben ez még keveredett a kollégiumokból hozott egyenruhával, vagy a kornak megfelelő polgári viselettel. A használatát illetően annyiban különbözött a bányászok díszegyenruhájától, hogy ezt nem csak az ünnepi alkalmakkor viselték, hanem állandó jellegű hétköznapi, iskolai viselet volt, a szegényebb hallgatók bálkon is ezt viselték.

Az 1700-as évek közepétől, akik nem bányavidékről érkeztek, igyekeztek átvenni az ott talált legnépszerűbb egyenruhát. Az expectánsok és practikánsok, akik egy-egy bányatiszt mellé beosztva tanultak, igyekeztek öltözetben is gazdájukat utánozni. Sok esetben a piros nadrágos magyaros, vagy a freibergi fehérnadrágos öltönyben jártak vagy éppen a selmeci „Bieberstollen” volt a viseletük. Természetesen, mint gazdájuknál, elmaradhatatlan volt a csizma és a hosszúszerű pipa.

Az **Ifjúsági Kör** megtett mindent annak érdekében, hogy bevezesse az egységes diákegyenruhát, de ez kevés eredménnyel járt. Ilyen körülmények között nem csoda, hogy a hallgatók egyenruháját több rendelettel próbálták szabályozni. A bécsi udvari kamara az 1838. évi rendeletében is szabályozta a hallgatók egyenruha viselését úgy, hogy az egyenruhát, mint a bányászok ősi ruháját állandóan viselhetik mindazon jelvények nélkül, amelyek csak a bányatiszteket illetik meg.

Egy másik példaként érdemes megemlíteni, hogy az 1820-as évektől a **Burschenschaft**, az akkori ifjúsági szervezet, az összetartozás kifejezéséeként a régi német egyenruhát próbálta elterjeszteni, ami a

Magyar bányatiszt egyenruhája

grubenhoz hasonló fekete öltözetből állt, lapos sildes tányérsapkával. A jobb vállon átvetett fehér-zöld-fehér szalagot viseltek, amelyre a vulgójukat és a beiratkozás évszámát hímezgették ki. A magyar származású hallgatók erre keresztbe piros-fehér-zöld szalagot varrattak.

A valétaelnökök ünnepélyes alkalmakkor a vállon átvetett széles zöldszerű szalagot viseltek, amelyre az elnök neve és a végzés évszáma volt behímezve. A valétánsok a karon zöldszerű szalagot viseltek. Található arra is példa, hogy a nyári viseletre fehér grubent készítettek és hozzá fehér nadrágot hordtak. A gruben viseleténél alakult ki az a szokás, hogy a kiszakadt, vagy megkopott részeket a házi kisasszony, vagy a hallgatók kedvese emlékként színes foltokkal vagy rávarrásokkal javította ki. Néha a hallgatók maguk égették ki a grubent, hogy egy hímezett foltot csikarjanak ki egy-egy lánytól. Az évek folyamán szívekkel, jelvényekkel egyre tarkább lett a gruben, amit a főiskolások büszkén viseltek. A bányász és kohász hallgatóknak a másik kedvenc öltözete az aufhauer volt, ami kevésbé díszes, jó minőségű fekete anyagból készült, amit teljesen begombolva viseltek. Álló bársonybetétes gallérját bányászjelvény díszítette. Zsebek nélküli szabással készült, felkaron és a kabátujjakon bársonyszalag található, amit a felkaron aranyzsinór zár le. Az aufhauerhez fekete nadrág, fekete félcipő, és az egyszerű selmeci bányászsapka tartozott. Ehhez az öltözetekhez ritkán hordtak kardot. Az erdészhallgatók ennek a barna-zöld változatát, a waldent viselték, az ujját és a gallérját zöld bársonnyal díszítve.

Az 1980-as évek elejétől a Miskolci Egyetemen a bányamérnök hallgatók körében ismét kezdett elterjedni az **aufhauer** használata. Később a kohász hallgatók is átvették azzal a változattal, hogy fekete helyett bordó színű bársonyt alkalmaztak. Sajnos ez az egyenruha a későbbi években nem terjedt el, de annyi mindig volt használatban, hogy ünnepélyes alkalmakkor a zászlótartókat, vagy díszőrséget ki tudták állítani. Használatuknál előfordultak rossz példák is, amikor korunk megváltozott öltözködési stílusának megfelelően az aufhauert ünnepélyes alkalmakkor farmernadrággal és fehér sportcipővel viselték. Nem csak ezzel kapcsolatban, de egyéb vonatkozásban is igen hiányzik a hajdani Ifjúsági Kör összetartó, irányító, és az egyetemistákhoz méltó életformát kialakító szerepe.

A Selmeci Utódiskolákon ma viselt egyenruhák

Nyugat-Magyarországi Egyetem

- Erdészek: Walden, Atilla, Erdész felöltő (barna alapon palackzöld)
- Faiparosok: Walden, Erdész felöltő (barna alapon palackzöld vagy őzbarna)
- Közgazdászok: Veblen (fekete alapon szürke)
- Geodéták: Walden (barna alapon kék) (Székesfehérvár)

Miskolci Egyetem

- Bányászok : Gruben, Bányaing, Felöltő, Auf, Ipari Auf (fekete alapon fekete)
- Kohászok: Gruben, Felöltő, Auf, Ipari Auf (fekete alapon meggypiros)
- Gépészek: Auf, Ipari Auf (fekete alapon sötétkék)
- Jogászok: Jurátus (fekete alapon zöld paszomány)
- Gazdászok: gazdasz egyenviselet (szürke alapon óarany)
- Bölcsészek: Bocskai, Kazinczy
- Egészségügyisek: Stefánia (szürke alapon medvebarna)

Dunaújvárosi Főiskola

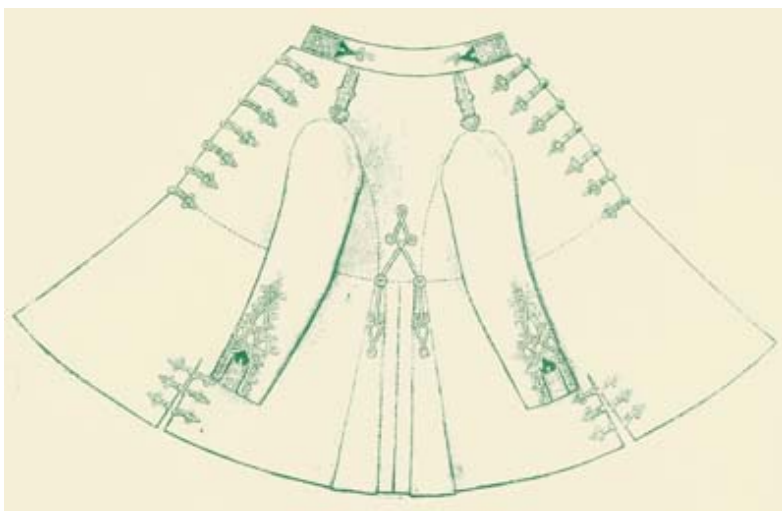
- Kohászok: Gruben, Auf, Ipari Auf (fekete alapon meggypiros)
- Gépészek: Auf, Ipari Auf
 - Gépész: fekete alapon kék
 - Műszaki menedzser: fekete alapon acélszürke
 - Szervező: kék alapon kék
 - Gazdász: kék alapon zöld
 - Bölcsész: fekete alapon óarany (nincs elfogadva)
 - Műszaki tanár: fekete alapon barna (a szak megszűnt)

Az atilla

A régi honvédtiszti Csáky-atillából származik. (Ez volt egyébként a magyar hadtörténet legrövidebb ideig használatos díszruhája. 1924-ben vezette be Csáky Károly honvédelmi miniszter. Mivel azonban a legtöbben már akkoriban is anakronisztikusnak tartották, nem volt hagyománya, valamint igen drága is volt, csak kevesen csináltatták meg, és még kevesebben viselték. Alig két év múlva a honvédelmi miniszter kénytelen volt megszüntetni viselését.)

Kamgarn szövetből (különleges gyapjú) készült, eredetileg palackzöld, vagy fekete, de fehér színben is létezik. Elöl 7 darab arany sújtással gombolódik, derékban szabott. Jellegzetességei az állógallér, a mellzsinórzat, az ujj vitézdíszek, a hátrész-zsinórdísz, a Bocskai-vágás, a vállfő-díszek és a rendfokozati jelek. A szoknyarész a XVII. század divatát jellemzi. Hozzá fekete nadrágot (külső varrásban zöld lampasz) és fekete cipő jár, illetve csizmanadrág esetén csizma.

Manapság körülbelül 100 ezer forintba kerül a teljes egyenruha elkészítése, ezt csak kevés hallgató engedheti meg magának, így sajnos ritkán találkozhatunk atillát viselő erdésszel. Csak erdészek viselhetik.

A walden

Az akadémiához csatolt Erdészeti Tanintézet hallgatói is joggal követeltek a maguk számára is egyenruhát, amit a kamara 1839-ben engedélyezett is. Az idők folyamán sokat változott ez az egyenruha, míg kialakult a ma ismert walden. Őzbarna színű, ördögbórszerű anyagból készült, derékban szabott rövid zubbony a derék alatt lefelé bővült és hátul felhasított volt három-három erdészcsillaggal. Ennek nincs válltömése. Mindkét oldalon ferde szabású zsebekkel, és palackzöld állógallérral, azon egy-egy erdészcsillaggal volt ellátva. Jelenleg a walden szűkített, nagyon kevesen varratnak derékban szabott waldent.

1957-ben megalakult a fás kar, Nagyon kényes időszak a hagyományörzés szempontjából, de szakesteket, diákrendezvényeket lehetett tartani. Az egyenruha viselete 1952-től tiltott volt. 1971-ben a diákok elhatározták, hogy ki akarják fejezni az összetartozásukat, de a rendszer tiltotta. A KISZ tudomására jutott, hogy 1971-ben megrendezésre kerül egy vadászati kiállítás, és a hallgatókat szervezték be „hostess”-eknek. Az akkori rendszer először egyenpólóba és rövidnadrágba szerette volna öltöztetni a hallgatókat, de a diákok több évfolyamgyűlés és szavazás után kiálltak a Walden mellett. A régi waldent teljes egészében a régi rendszer nem engedte volna, így kisebb-nagyobb átalakításokon ment keresztül, mire mai formájába eljutott: a régi derékban szabott, az új csak szűkített, a réginek állógallérja volt, az újnak lehajtható állógallérja lett. Már a tervekkel kész voltak, mikor az egyetemi vezetőség elhatárolódott a viselésétől, arra hivatkozva, hogy politikailag kockázatos, az egyetem ezt pedig nem vállalhatja. Viseljük a diákok a honvédelmi egyenruhát. Erre a diákok évfolyamgyűlést és szavazást írtak ki, melyen mindkét egyenruhát bemutatták. A szavazáson (1971. márciusában) a diákok 2/3-a megjelent, és 362:2 arányban a waldent szavazták meg. A világkiállítás 1971 augusztus 27- szeptember 30 között került megrendezésre, a waldent gyártó cég nagyon rossz minőségű egyenruhákat gyártott, nagyon drágán, de a szervezők állták a költségek felét, a hallgatók pedig részletekben fizették ki a maradék összeget. A fásoknál a bársony színe eredetileg barna színű volt, de később fekete lett.

A kiállítás után a KISZ bizottság kérvényezte, hogy ez legyen az egyenruha, és mivel a diákok az egyetemet képviselték ebben az egész világ előtt, így a felső vezetés nem tudta ezt a kérvényt megtagadni, így ténylegesen elfogadták. Az első faiparos walden 1972-ben készült el, ugyanebben az évben indult el az üzemmérnök képzés. Minden soproni egyenruhára felvarrják az évfolyamcímert, mely csak Sopronban jellemző (ez tartalmazza a kezdés és a végzés évét is), valamint a pajzsot, mely az egyetemen eltöltött sikeres és sikertelen féléveket mutatja.

1949-ben kezdődött meg az első önálló felsőfokú földmérő mérnökképzés Sopronban a Faipari karon belül, mely 59-ig tartott. Ekkor rövid kitérő után átkerült a képzés Miskolcra keresztül Budapestre, majd 1972-ben jött létre székesfehérvári székhellyel. A geósok egyenruhája a walden, őzbarna alapon kék paszománttal. Az első geodéta waldent 1990-ben készítette el az 1991-ben valétáló évfolyam. Állományjelzőjük katonai térképész fegyvernemi jelzés. Kötelező folt Székesfehérvár címere. Saját gombjuk nincs, így faiparos gombot varratnak először az egyenruhára.

A walden változatai:

- Erdészeknek barna alapon palackzöld paszomány
- Fásoknak barna alapon fekete paszomány
- Geósoknak barna alapon égszínkék paszomány

A veblen

Alapító Okirat:

Mi, a Soproni Egyetem megkeresztelt közgazdász hallgatósága elhatároznánk, hogy egyenruhát alapítánk az egység kifejezésére.

A ruha pedig lészen fekete, egysoros gombolású, állógalléros, waldenszerű szabású zakó, szürke ívelt paszománttal, két ezüst erdészcsillaggal a gallér szélein, s ezüstsínű erdész gombokkal, melyekből öt darab kerüljön előre, három-három a hasíték mentén hátra, három-három kis gomb pedig a két ujjára. A tölgyfalevelet, a pajzsot, a Tempus foltot, az évfolyamcímert, stb., mely hagyományaink során kialakult vala. Kiegészítőként hordható fekete színű sapka elől-hátul három-három kis ezüstgombbal, közöttük pediglen ezüst zsinórozással. Ez kalpag pedig a zakó bal vállán szállítassék egy ezüst zsinór alatt. Az egyenruha neve pedig VEBLEN legyen.

Hordhatja pediglen minden megkeresztelt egyetemi polgár, kit az úri passió erre vezérel. Ugyanakkor, hogy a közgazdász szellem megmutassék, elváratik, hogy a keresztelt közgazdász hallgatók ezt viseljék. S, hogy az ruha megfelelő kezekben leledzen, szintűgy elváratik, hogy vizsgán csak azon légyen, ki már az pénzügyi szigorlaton túl vala vagyon lesz.

Kis történelem: 1996-ban indult meg saját jogon az első közgazdász nappali képzés. Ekkor még a karnak nem volt saját otthona. Az Erzsébet utcai egykori Tőzsde Palotát 2005-ben vehették át a hallgatók. Az első közgazdász pogányok 1996 őszén érkeztek Sopronba. Őket a Fás, Üzemes és az Erdész FIRMA évfolyamok egy része vette pártfogásba. Az első balek-oktatás maratonira sikeredett, kb 12 órán keresztül szívhatták magukba a Selmeci tudnivalókat egy kis kocsmá mélyén Kun Imre a. Bástyá tolmácsolásában. Erre szükség is volt, hiszen egy új kar alapköveit fektette le akkor, amire később építkezni kell, és kell mind a mai napig.

Az első Veblen 1999-ben készült. Nevét Torsten Veblen, Nobel-díjas közgazdásról kapta.

Az egyenruha:

- a soproni waldenhez hasonló szabású,
- fekete színű,
- egy soros gombolású,
- álló galléros,
- szürke, ívelt kézelővel.

Az első évfolyamoknál a gombok és az állományjelző a Soproni Egyetem többi karával megegyezők voltak. Annyi különbséggel, hogy az Erdész és Fás gombok arany színűek, a Közgazdászoké ezüst színűek voltak. A zseb és a váll szürke bársony szegélyes. A Közgazdászok Jelképe Sopronban 2000 óta az Anjou-liliom.

- Károly Róbert családi címereleme
- Az első Anjou királyunk gazdasági intézkedései során bevezette pénzrendszerünkbe az Arany Forintot. Ennek első típusán a Firenzei Liliomot ábrázoltak, ami annyiban különbözött az Anjoutól, hogy a porzókat is tartalmazta.

Továbbadott egyenruhán az előző tulajdonosok évfolyamcímérét, valéaszalagját a veblen hátára varrják. Bevezetése ellenérzést váltott ki az NYME egyes hallgatóiból, ugyanakkor az új egyenruha (és a későbbiekben az önálló jelkép) megteremtését az egyetemi hallgatóság szélesebb körű konszenzusa kísérte. Megegyezés alapján szabásában emlékeztet a waldenre. Az egyenruha nevét szavazás után állapították meg.

A grubenrock (bányászka)

A hétköznapi ruha kabátját grubennek hívták, mely eredetileg munkaruhából fejlődött ki. Ez durva fekete posztóból készült, derékban szabott, lefelé bővülő, rövid zubbony, hátul hasítókkal, mellrészen 1-1 zsebbel. Az állógallér és a kézelő szintén posztóból készül, melynek színe meghatározza, hogy viselője milyen szakos. Elöl egy sorban 5 ezüstgombbal gombolódott, hátul a hasíték mentén 3-3 gomb díszítette. A gruben vállát függőlegesen három és vízszintesen három vagy öt vattával tömött hurkával vastagították, utalva arra, hogy a csilléket vállal tölték. (Szakestélyek után, aki többet ivott a kelleténél, hazafelé menet, Selmec szűk utcáin esetleg csak a házak vakolatát, és nem a saját bőrét súrolta le.) A váll felső részén lévő tömés pedig arra szolgált, hogy a vállukon hordott szerszámok ne csússzanak le. A grubenhez selmeci sapkát, csizmanadrágot és csizmát vagy fekete posztónadrágot és fekete cipőt hordtak; vagy teljesen begombolva vagy csak a felső két gombot begombolva, mellől lefelé nyitottan viselték.

Sok diáknak nem is volt egyéb egyenruhája, mint a grubenje, ezért télen-nyáron, ünnep és hétköznapi ezt viselte. Egyesek a bányajáráson szennyezett öltözküket nem is tisztították ki, ezzel is mutatva, hogy ők igazi „farbörös” bányászok.

A gruben ma már nem munkaruha, hanem a többivel egyenlő értékű egyenruha, ilyen csak a bányász és kohász hallgatók viselnek!

A bányaing

A bányaing a régi középkori bányászok munkaruhájából alakult ki (Miksa-féle viselet). A német, cseh és felvidéki területeken máig is élő viselet. Anyaga fekete kamgarnból készült, testhez simult, a nyaktól a derékig arany színű 8-10 db kicsi gombbal egy sorban, míg jobbra-balra V-alakban a mellén 5-5 ilyen gombot találtunk, a kabátujjon pedig 4-4-et. A vállon (a régi bányász munkaruha csuklya részének csökevényeként) cikkcakkos vállgallért viselnek, illetve oldalt a válltömések helyett rangjelző aransujtásokat. Ma már ritkán látni ilyen egyenruhát, bár a század első felében még viselték.

A felöltő

A felöltő bokáig érő, hátul hasított téli viselet, melyet általában, más egyenruhára vesznek föl. Kétsoros aranygombolású (2 x 6 nagy gomb), bár manapság 1 soros gombolással is készül. Nagy gallérkihajtása van, mely bársonyból készül.

A felöltőt viselhetik a bányászok, erdészek és kohászok. A bányászok és kohászok felöltője fekete kabátanyagból készül, fekete illetve meggypiros bársonygallérral. Az erdészek felöltője pedig barna alapszínű, palackzöld (vagy sötétbarna) gallérral.

Az aufhauer

Az auf jó minőségű fekete anyagból varrott teljesen zárt kabát. Az állógallér és a paszomány itt bársonyból készült. Elöl 5 aranygombbal gombolódik, hátul két sorban 3-3 aranygomb díszítette a hasíték mentén, eredetileg zseb nélküli volt. Ezt a ruhát az akadémisták akkor viselték - a XX. század első felétől - amikor hazaindultak, hiszen szakadt, foltos grubenben mégsem mehettek. Az aufot általában teljesen begombolva viselték. Az aufhauer napjainkban a miskolci és dunaújvárosi diákok egyenruhája.

Miskolcon a műszaki karos hallgatók viselnek aufhauert. A Bányász hallgatók aufjának kezelője illetve állógallérja fekete bársonyból készül, míg a Kohász hallgatóké vörös bársonyból. A miskolci Gépészek egyenruháján a bársony sötétkék színű, illetve a bal karon helyezkedik el egy szalag, amin a kari címer szerepel (nem tévesztendő össze a valétaszalaggal).

Jellemzője még ennek az egyenruhának a hozzátartozó sörbontó, illetve az A4-es méretű belső zseb, ami három üveg sörre van méretezve. A zseb legfontosabb funkcióját vizsgákon tölti be (nem véletlenül pont egy A4-es papírlap méretű).

**Az egyenruhák színeiből megállapítható,
hogyan viseljük melyik szak hallgatója.**

Miskolc:

- Bányász: fekete alapon fekete paszomány
- Kohász: fekete alapon meggypiros paszomány
- Gépész: fekete alapon sötétkék paszomány

Dunaújváros:

- Kohász: fekete alapon meggypiros
- Gépész: fekete alapon sötétkék paszomány
- Műszaki menedzser: fekete alapon acélszürke paszomány
- Szervező: kék alapon kék paszomány
- Gazdász: kék alapon zöld paszomány
- Bölcsész: fekete alapon óarany (nincs elfogadva)
- Műszaki tanár: fekete alapon barna paszomány (a szak megszűnt)

Az aufot teljesen összezárva, esetleg a felső két gombját begombolva, vagy teljesen szétnyitva viseljük. Kizárólag fekete nadrággal, fehér inggel és fekete cipővel viseljük. Sokan nem tudják, vagy nem alkalmazzák az idősebbek közül sem, de az aufot felülről lefelé gomboljuk be, alulról felfelé pedig ki.

Változások:

- A „szalag” az auf bal karján. Eleinte Nehézipari Műszaki Egyetem volt a felirat, fogasív és NME felirat volt benne, később Miskolci Egyetem – NME
- A kezelőn nincsenek gombok, csak a régebbi aufoknál

Kiegészítések:

- A valétálók a szalag alá és fölé aranycsíkot varrnak
- A Valéta Elnök és Major Domus szalagja a karnak megfelelő színű bársonyból készül (hátra vannak felhímezve a nevek és az valétálás éve)
- Valétálók szalagja

- Sörnyítő

Eltérések a miskolci és a dunaújvárosi auf között:

- Dunaújvárosban hátul nincs hasíték, illetve gomb
- Dunaújvárosban elől található egy mellényzseb (díszítés jelleggel), valamint a két oldalzseb paszománnyal van ellátva
- Dunaújvárosban a vállán a szaknak megfelelő színű paszomány
- Dunaújvárosban a pajzs, amely az egyetemen eltöltött sikeres (és sikertelen) féléveket mutatja
- Dunaújvárosban hiányzik a „szalag” a kari címerrel

A Dunaújvárosi Főiskolán található auf jellegzetessége még a valéta bizottsági folt, szalag vagy hímzés. A valéta bizottságok rendezvényein mindig ők a tisztségviselők. A gépész, valamint gazdasz valéta bizottsági tagok egyenruhájukon foltot viselnek. A szervezők aufján egységes valéta bizottsági szalag látható. Míg a műszaki managerek valéta bizottsági tagjainak hímzés található a hátukon. A kreditrendszer miatt a pajzs felett a keresztelkedés évét fel kell tüntetni. Továbbá minden Fuchsmajoroknak egységes Fuchsmajor folt található az aufján.

Ipari aufhauer (Ipari auf)

Több sikertelen próbálkozás után 1978-ban ezt az egyenruha típust fogadta el az OMBKE a végzett bányász- illetve kohómérnökök részére, de ilyet viselnek a vágárok és aknászok is. (Előtte ugyanis 1952-től egy oroszos típusú egyenruha volt kötelező.) 1997-től a gépészek is viselhetik. Ez az új ruha a régi bányászokból átvette a vállrojtokat, de egyébként egy zakószerűen megvarrt, elől mély gallérkihajtással és 3 nagy aranygombbal, a kézelőn 5-5 kicsi aranygombbal rendelkezik. Hátul hasított. A gallér és a kézelő

bársonyból van. A bányász, a kohász és a gépész ipari egyenruha között csak színbeli eltérés van. A gallér és kézelő anyagának színe bányászoknál fekete, kohászoknál meggypiros a gépészeknél pedig sötétkék. Hozzá a bányászok zöld, a kohászok meggypiros, a gépészek sötétkék nyakkendőket kötnek. Az ipari aufot csak végzett hallgatók viselhetik!

Jurátus

Ezen egyenruha a jogásztársadalom egyenruhája, amelyet hivatalosan a 2002/2003-as tanév novemberi Szalagavató Szakestélyén ölthettek magukra az akkori Firmák. A legelső Jurátust Dr. Böhm József, Dr. Kaptay György és Dr. Döbröczöni Ádám dékán urak segítették fel Dr. Léway Miklós dékán úrra, majd avatták fel.

Kialakítását tekintve: fekete szövetből készül, derékban szabott, derékig zárt, lefelé nyitott, combközépig érő. Elöl közepén öt sorban Bocskai kötéssel gombolódik és a nyakánál szorosan záródik. A hátán a karlyukból induló, ívesen derékig érő díszítő varrás halad. A hátközép végig van varrva, derékban nyitott hajtásban folytatódik. Gallérja függőlegesen álló 2-3 cm magas, a kar színének megfelelő sötétzöld bársony. A kézelőjén sötétzöld bársonnyal van díszítve, 3-4 cm széles és 7-8 cm magasságú, csúcsosan végződő sávban. A kézelő bársony dísz hurokban végződő zsinórozással van szegve. Csak olyan jogász hallgató viselheti a Jurátus egyenruhát, aki a selmeci hagyományok szellemében megkeresztelkedett.

Az alapító levél szerint: *“Az egyenruha a mindenkori miskolci jogásztársadalom szimbóluma, ünneplő ruházata.”*

Gazdász egyenviselet

1. Az egyenviselet sötétszürke szövetből készüljön aufhauer szabásának megfelelően. Azaz: derékban szabott kabát, a derék alatt kissé bővülő, hátul felhasított. Elöl közepén gombolódjon és a nyakánál szorosan záródjon. Gallérja függőlegesen álló két-három centiméter magas legyen, és arany bársonyból készüljön.
2. Elöl öt aranszínű Anjou-liliomos gombbal záródjon. A gombokat kizárólag a mindenkori Gazdász Valéta Bizottságnál lehet beszerezni, és csak ezek a gombok ékesítsék a Közgazdász egyenviseletet.
3. Az egyenviselet bal karjára hímeztessek arany cérnával a liliomos aranyforint, melyet ezüst cérnával fent a Miskolci Egyetem, lent a Gazdaságtudományi Kar felirat fogjon közre. Koronázza ezt alulról és felülről a két aransújtás.
4. Az egyenviselet az évek múlásával egyre díszesebb lesz, mint ahogyan viselője is egyre érettebbé válik az Alma Mater utáni életre. A valétáló évfolyam és a veteránok már alsó és felső sújtással, míg a firmák egy alsó sújtással, a balekság pedig csak aransújtás nélkül viselje a Közgazdász egyenviseletet.
5. A megengedett foltok: Vivat Academia! folt, a Gazdaságtudományi Kar foltja, Miskolci Egyetem foltja, Miskolc – folt, ill. más városokhoz köthető foltok. Ezeken kívül minden más foltot köteles az egyenviselet viselője a gazdász valéta bizottságnak bemutatni.

A Bölcsész egyenviselet: Bocskai, Kazinczy

A Miskolci Egyetemen 1992-től Bölcsészettudományi Intézetként, majd 1997-től Bölcsészettudományi Karként működik a bölcsészképzés. Egyenviseletünk azonban nem a kar megalakulása óta van.

A kezdetektől számítva néhány év elteltével Pénzes Krisztina alias Pincetáncos, akkori történész hallgató úgy gondolta, a bölcsészeknek is kell egyenruha, hogy ezáltal is aktív részesévé váljanak az egyetemi életnek, a selmeci hagyományoknak, melyek az idő tájt még

nem terjedtek el a bölcsészek körében. Az első dékán, Dr. Kabdebó Lóránt professzor úr, valamint a műszakis hallgatók, hagyományörző diáktársaságok, így a Dudujka-völgyi Rókák is támogatták a kezdeményezést. Az elgondolás alapja az volt, hogy olyan egyenruhát keressenek, ami különbözik a műszakisokétól, de illik a bölcsészhallgatókhoz. Így esett a választás az 1900-as évek elején elterjedt nemzeti ruhára, későbbi diák formaruhára, a Bocskai viseletre. Az első bölcsész Bocskai megvarratása 1996 őszén Pénzes Krisztina alias Pincetáncos nevéhez fűződik, majd ezután egyre többen készítették el az egyenviseletet. Egyenviseletet, tehát nem egyenruhát. Később divatba jött a Kazinczy kabát varratása is, majd Görcsös Tamás alias Nomen est omen 2000-2001-es Valéta elnöksége alatt fogadta el, s foglalta írásba a Kari Tanács, hogy a bölcsész egyenviselet az úgynevezett Bocskai és a Kazinczy kabát legyen.

A **Bocskai**-viselet Bocskai István erdélyi fejedelemről kapta a nevét. Történetében máig sok a megválaszolatlan kérdés, így azt sem lehet pontosan megadni, miért éppen Bocskai lett a ruha névadója. Ez az öltözkék fekete, stilizált magyaros sujtásokkal, és vitézkötéssel díszített ruha volt, melyhez nem a szokványos nyakkendő, hanem a sajátos csokorra kötött, ún. Bocskai nyakkendő tartozott. A bölcsész egyenviselethez azonban nem kötünk nyakkendőt. A kabátot sujtások díszítik a zseb

környékén, ami lehet vízszintesen vagy ferdén varrva, a kezelő helyén, valamint az állónyakon. A gombolása mindig páratlan számú, azaz 5 vagy 7 sujtás kapcsolja össze középen a kabátot, melynek belsejében általában négy zseb rejlik: mellrészén jobb és bal oldalon két kisebb, alattuk pedig két A/4-es méretű belső zseb található. A kabát alá fehér ing való, melyhez fekete nadrág vagy szoknya az illő öltözkék.

A **Kazinczy**-viselet sokkal díszesebb, mint a Bocskai. Sujtás található a kezelő helyén, a zseb körül, az állónyakon, valamint a kabát hátán. Különbséget jelent még a rövid ingujj, amelyen páratlan számú, egy vagy három sujtás fogja össze a bevágott pótujjat. Olykor a nadrág zsebét is sujtás díszíti, valamint néhányan kihajtott inggallérral viselik a Kazinczy kabátot.

A bölcsész egyenviseleten (mivel nem egyenruha), eredetileg nem lehet sem folt, sem felvarrás, sem kitűző. Azonban, hogy megkülönböztessük az élet egyéb területein viselt magyaros ruháktól, legfeljebb 1 db Selmecbányához kapcsolódó kitűző lehet rajta. Ettől azonban napjainkban már sokan eltérnek.

Bár az idők folyamán számos változás ment végbe az egyenviseleten: szabása, formája olykor picit eltér a megszokottól, de jól felismerhető a bölcsész, ha Bocskai vagy Kazinczy kabát van rajta, mely jelzi a Miskolci Egyetemhez való tartozásunkat, a selmeci hagyományokhoz való kötődésünket, és a kollegalitás szellemiségét.

Stefánia

A Stefánia 2005. március 16-án került felavatásra első alkalommal. Nevét Stefánia belga hercegasszonyról kapta, aki az I. vh-ban vöröskeresztes ápolónőként tevékenykedett. Ő indította el a hazai anya- és csecsemővédelem eszméjét, és védnökséget vállalt az Országos Anya- és Csecsemővédő Egyesületben. 1 év elteltével, 1915-ben, megalakult a Stefánia Szövetség, melynek feladata az anyák, a csecsemők és a családok védelmének biztosítása.

A Stefánia antracit szürke szövetből készült, melyen medvebarna mandzsetta és zsebszél található. Gallérján ugyanilyen színű szegély látható. Hátul nincs hasíték. A Stefániát régen lehajtott gallérral is varratták, azonban ma már csak álló gallérral viselik; szoknyával és nadrággal egyaránt. A lehajtott galléros Stefánia 4 gombbal, míg az állógalléros 5 gombbal gombolódik.

Jobb karján található az EFK kari foltja, az egészségügyet jelképező kehely, és az azt körül ölelő kígyó. A Védőnő, Gyógytornász, Egészségügyi szervező és Diagnosztikai képző szakoknak külön foltjuk van.

Szalagot a 2002-ben első évfolyamként valétáló Firmák alapították 2001 decemberében. A szalag medvebarna színű, melyen arany hímzéssel az iskola neve, a kezdés és a végzés éve, valamint az egészségügyet jelképező kehely, és az azt körülölelő kígyó látható.

Csak azon egészségügyi hallgatók viselhetik, akik a Selmeci Hagyományoknak megfelelően megkeresztelkedtek, és ezen hagyományokat méltóan őrzik.

Az egyenruha részei, kiegészítők az egyenruhákhoz

A fegyverviselés még a középkorba visszanyúló tradíción alapszik. A folytonos háborúkra, állandó török veszedelemre tekintettel rendelet írta elő, hogy a bányászok kardot és puskát kötelesek hordani. Fegyverrel kellett megvédeniük a bányát, a bányász településeket, a kitermelt érceket, fémeket és önmagukat is a portyázó törökök és rablók ellen. Például a selmeci bányabíró 1648-ban elrendelte, hogy mindig kéznél legyenek a fegyverek és a templomba, vagy a bányabíróságon a tisztelet megadása miatt kössék fel kardjukat. A fegyverviselést a bécsi udvari kamara 1822-ben rendelettel tiltotta meg, mert többször nem megengedhető módon használták (például párbajra). 1849-ben Klauzál Gábor ipari miniszter a bányász szabadságjogokkal együtt eltörölte a fegyverviselést, viszont a kard viselését a bányatiszteknek hivatali, beosztásbeli kellékként meghagyták. Ettől kezdve a kétkezi munkát végző bányászok csak bányajáró botot használhattak. A jogfolytonosság elvén a mérnököknél és az akadémistáknál a díszkard viselése a díszegyenruhához 1945-ig kötelező volt.

A gruben, a walden, a veblen és az auf, tartozéka az ún. selmeci sapka. A selmeci sapka fekete vagy barna színű, elejét illetve hátulját hat kis arany vagy ezüst (veblen) állományjelző gomb díszíti, amelyek között arany vagy ezüst (veblen) színű zsinórt vezetnek át. A sapka oldalán egy állományjelző, kerületén pedig egy szaknak megfelelő színű zsinór fut. A sapkát úgy kell viselni, hogy az állományjelző a baloldalra kerüljön. Korábban a selmeci sapka alatt a huszárcsákóra hasonlító fejfedőt értették, melyet még a Sopronba költözés után is viseltek. A sapkát miután levettük, az egyenruha bal vállán található sapkatartó zsinórhoz rögzítjük az állományjelzővel felfelé, nyílással befelé. Ezt a zsinórt korábban lovassági vállzsinórnak nevezték, ma a sapka megtartására szolgál.

A viselethez hozzátartozott a **hosszúszárú pipa**, a **bányajáró fokos** (pickhammer), a **furkósbót** (ziegenhammer), a **kard** és a **farbőr** (arschleder).

A **farbőr** magyar eredetű hosszúkás fél-ellipszis alakúra szabott, durva disznóbőrből készült védőöltözék volt, melyet a bányász a derekára szíjazva a hátsó felén hordott. A meredek, szűk vágatokban való lecsúszáskor védte nadrágjukat és ülepüket. Egymásra fektetett gerendákon csúsztak le úgy, hogy a farbőr végét a lábuk között előrehúzták, és erre ültek. Ám telente a Schacht-kocsmából hazafelé jövet szánkó helyett is megtette a meredek selmeci utcában. Később a védő funkciót elvesztette, ma már csak díszként viselik, illetve a Fuchsmajor használja balekkeszteléskor.

Régen a bányászok sok előjog mellett **fegyverviselési joggal** is bírtak főként a török világban, ezért oldalfegyverként kardot, illetve a kohászok hosszú tört viseltek. Ezt a jogot az udvari kamara a szabadságharc leverése után elvette.

A **fokost** kezdetben szintén munkaeszközként használták, ám a technika fejlődésével szerepe jelentéktelenné vált és ma már csupán díszként (vagy balekfenyítő eszközként) használatos.

A **furkósbót** viselésének szokását a német Burschenschaftoktól vették át az akadémisták. Ez egy hosszú, marokra fogható keményfa bót volt, melyet gazdája bevésésekkel, bevert szegecsekkel esetleg szalagokkal díszített.

Az egyenruhák foltjai

A mindennapi viselet során ezek a ruhák (gruben, walden) megkoptak, kilyukadtak, s mivel akkoriban sem volt sok pénze a diáknak, ezekre a lyukakra foltot varrattak valamely hölgyismerősükkel. Eleinte a ruhával egyező színű foltok kerültek fel, de a lányok rájöttek, hogy így büszkélkedhetnek varró-hímző tudásukkal, ezáltal foltok egyre színesebbek lettek és vidám-komoly tartalommal bírtak, tarka külsőt kölcsönözve az egyenruhának. Aztán már a diákok is versengtek, hogy minél több hölgy által varrt folttal ékeskedjenek cimboráik előtt, ezért megtörtént, hogy a Firma maga égette ki grubenjét csak, hogy foltot kapjon. A foltok sokfélesége miatt nincs két egyforma egyenruha. A folt lehet évfolyamjelvény, nótaidézet, diáktársaság jelvénye, esetleg az eljegyzéssel kapott Tempus folt (ez egy piros szív alakú volt, melybe belehímezték a Tempus szót és ezt mindig a bal oldalon a szív fölé varrták fel).

Régen csak a grubenre és waldenre került folt, hiszen az kopott, de napjainkban a dunaújvárosi és miskolci diákok az aufra is varratnak. A dunaújvárosi aufhauerek, a waldenek

és veblenek bal oldalán általában kis pajzs is található, melyen sárga csíkokkal jelzi viselőjük az elvégzett szemeszttereket, illetve piros vagy keresztbe font csíkkal az ismételt fél éveket.

Az egyenruhára varrt folt jellemzi a viselőjét, ezért fontos, hogy mindenki csak olyan foltot varrasson az egyenruhájára, amihez köthető.

Az egyenruhához felvett öltözék

Az öltözék, szaknak megfelelő alapszínű **szövetnadrág** és **fekete cipő**, vagy csizmanadrág (az oldalán színes paszpollal) és csizma. A Burschenschaft idejében ez még a térd fölé érő hosszú porosz csizma volt, később (elsősorban a magyar diákok) a rövidebb szárú huszárcsizmát hordták. Az egyenruha kabátja alá **fehér vászoninget és mellényt** vettek. Esetenként (pl. báli alkalmakra) franciás selyem nyakkendőt kötöttek, illetve fehér kesztyűt húztak. Az egyenruhák gallérjára mindig a szaknak megfelelő állományjelzőt (bányászkalapács, erdészcsillag) tűztek és a gombok is ilyen díszítésűek voltak. Fejfedőként sokáig a már említett tányérsapkát viselték, de divat volt a keményített tollforgós csákó is. Ma már kizárólag az ún. **selmeci sapkát** viselik

Nem árt megjegyezni, hogy **minden diák csak a saját szakjának megfelelő egyenruhát öltheti magára**. Nem egyszer fordult már elő, hogy valakiről erőszakkal is leszedtek grubent, mert az illető gépész volt, s így neki azt nem illendő felvennie. Vagy például egy balek megszeppenve vette észre, hogy néhány Firma körbeveszi és levágnak a rajta lévő aufról egy foltot, mely valamely diáktársasághoz való tartozást jelképezte, csak hát a balek egy kölcsönkapott egyenruhában tetszelgett.

balek! Az egyenruha tiszteletet érdemel, ezért megfelelő öltözékkel viselhető (fekete nadrág, fehér ing)!

Az egyenruha nem "játsszós ruha"!

Egyenruhát viselni csak a balekkeresztelés után szabad!

Forrás:

- A balek tudnivalói (Dudujka-völgyi Rókák)
- Anczug Tanszék Baráti Társaság gyűjteménye
- Benke István: Magyar bányászviselet
- Selmeci Utódiskolák egyenruha-konferenciája (2007)
- Selmeci Utódiskolák II. egyenruha-konferenciája (2012)

Jó Szerencsét!

Dudujka-völgy, 2012.09.10.

Anczug Tanszék Baráti Társaság